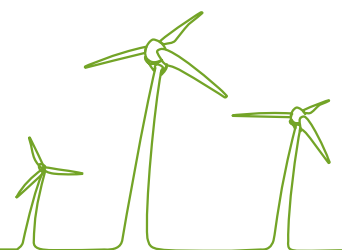

PELLON KUNTA

PALOVAARAN TUULIVOIMAPUISTON YLEISKAAVA

Vastine valmisteluvaiheen lausuntoihin ja mielipiteisiin

Vastine valmisteluvaiheen lausuntoihin ja mielipiteisiin

Janne Tolppanen

18.4.2016

Sisällysluettelo

1	Lausunnot	1
1.1	Lapin ELY-keskus (23.10.2015)	1
1.2	Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta (9.10.2015)	9
1.3	Museovirasto (23.10.2015)	11
1.4	Fingrid Oyj (12.10.2015)	13
1.5	Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi (sähköposti 15.10.2015)	14
1.6	Ylitornion kunta (21.9.2015)	14
1.7	Paliskuntain yhdistys (14.10.2015)	15
1.8	Lapin liitto (9.10.2015).....	19
2	Kansainvälisen kuulemisen tuloksena Ruotsin puolelta saadut lausunnot.....	20
2.1	Ruotsin valtion lausunto, Naturvårdsverket	20
2.2	Länstyrelsen i Norrbottens län	22
2.3	Energimyndigheten.....	26
2.4	Riksantikvarieämbetet	27
3	Jatkotoimet.....	28

PALOVAARAN TUULIVOIMAPUISTON YLEISKAAVA

Pellon Palovaaran tuulivoimapuiston yleiskaavaa koskeva osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä yleiskaavan valmisteluaineisto (kaavaluonnos, kaavaselostus ja selvitykset) ovat olleet Pellon kunnanhallituksen päätöksen 7.9.2015 § 223 mukaisesti julkisesti nähtävillä valmisteluvaiheen kuulemista varten aikavälillä 14.9.2015–13.10.2015 Pellon kunnanvirastolla ja Pellon kunnan internet-sivuilla osoitteessa www.pello.fi. Nähtävilläolosta on kuulutettu Meän Tornionlaakso - lehdessä sekä kunnan ilmoitustaululla.

Yleiskaavaehdotuksesta pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta: Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Lapin liitto, Lapin pelastuslaitos, Lapin aluehallintoviraston (AVI), Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Museovirasto, Tornionlaakson maakuntamuseo, Rovaniemen kaupungin ympäristövalvonta, Puolustusvoimat (3. logistiikkarykmentti), Ylitornion kunta, Paliskuntain yhdistys, Orajärven paliskunta ja Lohijärven paliskunta, Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio, Tornionlaakson Sähkö Oy, Fingrid Oyj, Finavia Oyj, Digita Oy.

Lausuntoja yleiskaavaluonnoksesta saatiin 7 ja mielipiteitä 0. Lisäksi kansainvälisen kuulemisen tuloksena saatiin 4 lausuntoa Ruotsin puolelta.

1 LAUSUNNOT

1.1 Lapin ELY-keskus (23.10.2015)

Lausuttavana ovat 7.9.2015 päivätyt kaavakartta ja kaavaselostus sekä 14.8.2015 päivätty osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Lausuttavan aineiston liitteenä ovat olleet myös 29.9.2014 päivätty Palovaaran ja Ahkiovaaran tuulivoimapuistojen arkeologinen inventointi 2014, 8.10.2014 päivätty Palovaaran ja Ahkiovaaran tuulivoimapuistojen sähkönsiirtoreittien arkeologinen inventointi 2014, 7.4.2015 päivätty meluselvitys, 15.1.2015 päivätty välkeselvitys, 10.4.2015 päivätty Pellon Palovaara–Ahkiovaaran tuulivoimahankkeen lähdeinventointi, 28.1.2015 päivätty jokihelmisimpukkaselvitys, 7.5.2015 päivätty Palovaaran ja Ahkiovaaran tuulivoimapuiston näkymäalueanalyysi ja valokuvasovitteet sekä 10.4.2015 päivätty Palovaaran ja Ahkiovaaran tuulivoimahankkeen luonto- ja linnustoselvitykset.

Yleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena, joten maankäyttö- ja rakennuslain 77a §:n mukaisesti rakennuslupa tuulivoimalan rakentamiseen voidaan MRL 137 §:n 1 momentin estämättä myöntää, koska oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa on erityisesti määrätty kaavan tai sen osan käyttämisestä rakennusluvan myöntämisen perusteena.

Kaavasta on pidetty ensimmäinen viranomaisneuvottelu 20.5.2014. Kaavoitus-työn yhteydessä toteutetaan MRL 199 §:n mukaista kansainvälistä kuulemismenettelyä. Ruotsin valtiolle on lähetetty valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioimiseen liittyvä ilmoitus 13.6.2014. Palovaaran tuulivoimahankkeeseen liittyy myös ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Lapin ELY-keskus esittää tässä vaiheessa alustavana lausuntonaan Palovaaran tuulivoima-alueen osayleiskaavan valmisteluaineistosta seuraavaa.

Yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen

Hankkeesta on meneillään ympäristövaikutusten arviointimenettely, jossa arvioidaan Palovaaran tuulivoimapuiston ympäristövaikutuksia. Yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa 15.12.2015 mennessä. YVA-selostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee ottaa huomioon osayleiskaavaa laadittaessa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 24 §:n 2 momentin mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on päättänyt valtioneuvosto ja tarkistettut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tulleet voimaan 1.3.2009.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu yleis- ja erityistavoitteisiin sen perusteella, millaisia alueidenkäyttöä ja suunnittelua ohjaavia vaikutuksia niillä on. Yleistavoitteet tulee ottaa huomioon mm. yleiskaavoituksessa. Erityistavoitteet koskevat kaikkea kaavoitusta, mikäli tavoitetta ei ole erityisesti kohdennettu koskemaan vain tiettyä kaavatasoa. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA) 17 §:n mukaan yleiskaavaselostuksessa tulee olla selvitys kaavan suhteesta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja kaavan vaikutukset tulee myös arvioida valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa ja valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei aseteta tärkeys- tai kiireellisyysjärjestykseen vaan ne ovat keskenään samanarvoisia.

Kaavaselostuksessa on tunnistettu kyseistä suunnittelualueita koskevat alueidenkäyttötavoitteet. Lisäksi vaikutusten arvioinnissa on esitetty, miten kyseessä oleva kaavaratkaisu edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista.

Maakuntakaavoitus

ELY-keskuksen käsityksen mukaan kyseessä on seudullisesti merkittävä tuulivoimarakentaminen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa yleiskaavaa.

Palovaaran osayleiskaava-alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/99) mukainen Länsi-Lapin maakuntakaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 19.2.2014. Tuulivoimapuiston alue sijoittuu maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4505). Merkinällä osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouksikäyttöön. Alueita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Lisäksi alue sijaitsee poronhoitoalueella. Osayleiskaava-alueen etelä- ja itäpuolitse kulkee myös maakuntakaavaan merkitty palis-

kunnan raja / esteita. Poronhoitoalueella alueen käyttöä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon alueen poronhoidon edellytykset.

Osayleiskaava-alueen pohjoisosien läpi kulkee maakuntakaavaan merkitty moottorikelkkailureitti.

Palovaaran osayleiskaava-alue sijaitsee maakuntakaavaan merkityllä tuulivoimaloiden alueella (tv 2392 Palovaara). Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvia alueita. Suunnitteluohjeiden mukaan "tuulivoimalat tulee sijoittaa keskitetysti usean tuulivoimalan muodostamiin ryhmiin ja niin lähelle toisiaan kuin se energiatuotannon taloudellisuus huomioiden on mahdollista".

Tuulivoimarakentamista suoraan ohjaavan yleiskaavan sisältövaatimusten täyttyminen

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:ssä on määritelty yleiskaavan sisältövaatimukset, joiden lisäksi on huolehdittava, että vastataan tuulivoimarakentamista ohjaavan yleiskaavan erityisiin sisältövaatimuksiin (MRL 77 b §) eli

- 1) yleiskaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä kyseisellä alueella;
- 2) suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maiseen ja ympäristöön;
- 3) tuulivoimalan tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää.

ELY-keskus ei pysty tässä vaiheessa kaikilta osin ottamaan kantaa siihen, täyttyvätkö edellä mainitut sisältövaatimukset (MRL 39 § ja 77b §).

Kaavamääräykset, -merkinnät ja -selostus

Maa- ja metsätalousvaltaisen alueen (M-1) kaavamerkinnässä sallitaan alueelle maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Alueet, joille rakentaminen on yleiskaavamerkinnällä sallittu, sijoittuvat tuulivoimaloiden melu- ja välkealueille. Kaavamerkinnässä tulee yksilöidä minkä tyyppistä rakentamista alueelle sallitaan, koska tuulivoimaloiden vaikutusalueelle ei voida meluohjeiden mukaisesti osoittaa loma- tai asuinrakentamista tai niihin rinnastettavaa rakentamista. Kaavamerkinnällä tulee varmistua, ettei alueelle sallita sellaista rakentamista jota ei voitaisi osoittaa tuulivoimaloiden melualueelle. Merkintää tulee tarkentaa.

Kaavakartalla ei ole esitetty melualueita. Kaavaselostuksen mukaan tuulivoimapuiston meluvaikutukset ulottuvat kaava-alueen rajauksen ulkopuolelle. M-1-alueen kaavamääräyksissä ei myöskään ole esitetty MRL 43.2 §:n mukaista rakentamisrajoitusta. Tältä osin on epäselvää, voidaanko yleiskaava pitää maankäyttö- ja rakennuslain 77a §:n mukaisena yleiskaavana.

Yleiskaavaan liittyy suoraan lain nojalla kaavan toteuttamista turvaava ehdollinen rakentamisrajoitus. Yleiskaavassa voidaan lisäksi määrätä maankäyttö- ja rakennuslain 43.2 §:n mukaisesta ehdottomasta rakentamisrajoituksesta ja toimenpiderajoituksesta. Lapin ELY-keskus esittää Pellon kunnalle, että kaava-alueen raja-

uksessa huomioidaan tuulivoimaloiden vaikutusalue. Meluvaikutusten osalta ohjearvoina tulee käyttää valtioneuvoston päätöksen (1107/2015) mukaisia arvoja (40 dB).

Kaavakarttaan merkitty moottorikelkkailureitti on kelkkaura, joten tarvittaessa uran siirtäminen hankealueen kohdalla riittävälle etäisyydelle lienee mahdollista. Etäisyyttä 230 metriä lähimmistä tuulivoimaloista voidaan pitää miniminä, joten kelkkauran linjauksen siirtämistä tulee vielä selvittää.

Kaavakartan yleiskaavamerkinnot ja -määräykset kohdasta puuttuu selite tuulivoimarakentamiseen osoitettujen rakennuspaikkojen juoksevasta numeroinnista.

Kaavakarttaa on osoitettu tuulivoimalan rakennuspaikalle 11 (tv-1) tuulivoimalan ohjeellinen paikka osittain muinaisjäännöksen (sm) päälle. Kaavaselostuksen vaikutusten arviointi osion kohdassa 12.5 on muun muassa todettu, ettei kohteelle aiheudu vaurioitumisriskiä vaihtoehdossa, mikäli kohde suojataan tai merkitään maastoon rakentamisen ajaksi. Kyseistä sanamuotoa tulee tarkentaa siten, että varmistetaan muinaisjäännöksen säilyminen.

Kaavakartan luo-1 merkinnällä on osoitettu alue, jossa sijaitsee metsälain 10 §:n ja/ tai vesilain 2. luvun 11 §:n mukaisia kohteita. Epäselväksi jää, onko kyseisellä alueella suojelutarvetta. ELY-keskus toteaa, että kyseessä oleva osayleiskaava on suoraan rakentamiseen oikeuttava, joten suojelun tarve ja taso sekä hankkeen vaikutukset ratkaistaan nyt kyseessä olevan kaavoitusprosessin aikana.

Kaavakartan pohjakartassa on havaittavissa kolme maa-ainesten ottopaikkaa. Kaavaselostuksen liitteenä olevassa luontoselvityksessä kyseiset paikat on tunnistettu, mutta nykyinen käyttö ja mahdollinen maa-ainesten ottopaikkojen jatko-hyödyntäminen teiden tai tuulivoimaloiden rakentamisessa jää epäselväksi. Mikäli toimintoja on tarkoitus yhteensovittaa, tulisi kyseiset paikat merkitä kaavakarttaan ja arvioida kaavaselostuksessa maa-ainesten oton ja mahdollisen louhimistoiminnan vaikutuksia mukaan lukien melu- ja pöly- sekä pysyvät vaikutukset.

Luonnonsuojelliset asiat

Natura-alueiden osalta SCI-alueet on ympäristöministeriön asetuksella muutettu SAC-alueiksi (erityisten suojelutoimien alue), joiden perusteena on edelleen samat kohdealueen suojelun perusteeksi valitut luontotyypit ja eläin- ja kasvilajit. Päätös on tullut voimaan 17.4.2015.

Luontodirektiivin liitteen IV a lajien saukon, liito-oravan ja viitasammakon esiintymistä ja sen todennäköisyyttä on selvitetty yleispiirteisesti lajille soveltuvana elinympäristökartoituksena. Selvityksen perusteella Palovaaran hankealueella ei ole saukolle elinpiiriksi soveltuvia puronvarsia, liito-oravalle vanhoja kuusivaltaisia sekametsiä eikä viitasammakon elinympäristöiksi soveltuvia rimpipintaisten soiden, puronvarsien ja luhtarantaisten lampien elinympäristöjä. Em. lajien esiintyminen on epätodennäköistä Palovaaran hankealueella ja sähkönsiirtoreiteillä. Saukko tosin liikkuu jokien ja purojen varsilla laajasti ja saattaa sivuuttaa alueet.

Luontodirektiivin liitteen IV a lajeihin kuuluvia lepakoita on selvitetty hankealueella detektori-kartoituksena kolmena jaksona kesä-, heinä- ja elokuussa yhteensä

yhdeksänä yönä tyyninä ja sateettomina öinä lämpötilan ollessa vähintään 10 C astetta. Hankealueella liikuttiiin kävellen potentiaalisiksi katsotuilla esiintymisalueilla. Palovaaran etelärinteeltä havaittiin yksi pohjanlepakko ruokailemassa pienen lammen ympäristössä, joten alueen lepakkotiheys on hyvin alhainen. Lajin levähdys- ja lisääntymispaikkoja sekä ruokailu- ja siirtymäreittejä ei ole havaittu selvityksessä. Palovaaran hankealueella ei ole vanhoja rakennuksia, kalliokoloja eikä vanhoja keloja, joten lajin päiväpiilo- ja lisääntymispaikat eivät sijoitu hankealueelle. Luontodirektiivin liitteen IV lajien esiintyminen Palovaaran hankealueella on selvitetty ja perusteltu riittävällä tavalla.

Palovaaran hankealueella pesivää linnustoa selvitettiin kertaalleen 6,0 km mittaisella laskentalinjalla ja lisäksi linnut laskettiin kertaalleen 21 pisteeltä. Myös voimajohtolinjojen linnut laskettiin linjalaskentamenetelmällä. Hankealueella esiintyy 41 pesivää lintulajia, joista runsaslukuisimmat ovat pajulintu, peippo, harmaasieppo, punakylkirastas, leppälintu ja järripeippo. Kymmenen runsainta pesimälajia edustaa 70 % koko alueen lintuyhteisöstä. Alueella pesii kuusi lintudirektiivin liitteen 1 lajia; pyy, teeri, metso, kurki, liro ja hiiripöllö. Kurjen pesiminen hankealueen keskellä voi vaarantua hankkeen toteutuessa ja kurjen osalta törmäminen tuulivoimalan roottoriin on siten todennäköisempää kuin muiden lajien. Alueella pesii yksi uhanalainen vaarantunut lintulaji, keltävästäräkki ja viisi silmäläpidettävää lajia. Voimajohtolinjan kaikilla kolmella vaihtoehdolla esiintyivät runsaimpina lajeina pajulintu, peippo ja punakylkirastas. Muuttolintujen muuttoreitti kulkee 7,5 km etäisyydellä Tornionjokilaaksossa ja vain hajanaista muuttoa esiintyy hankealueen kautta. Suurista lintulajeista hankealueen kautta muuttaa joutsenia, kurkia ja päiväpetolinnuista mm. piekanoja. Osa lajeista lentää muuton aikana törmäyskorkeudella. Muuttolintuselvitystä voidaan pitää riittävänä. Tuulipuiston osayleiskaavaan merkityt tuulivoimala-alueet 1 ja 2 Peuravaarassa sijoittuvat uhanalaisen petolinnun todennäköisen saalistusreviirin tarkkailupaikalle kalliojyrkänteen lakialueelle. Kaavasta tulee poistaa tuulipuistoalueet 1 ja 2, elleivät uhanalaisen petolinnun tarkemmat lentoseurantaselvitykset ja satelliittiseuranta osoita muuta. Uhanalainen lintulaji on lintudirektiivin liitteen 1 laji ja luonnonsuojelulain 47 §:n erityisesti suojeltu laji. Myös lintudirektiivin liitteen 1 laji pyy esiintyy alueella.

Tuulipuistoalueen lounaisosassa on metson soidinalue, joka tulisi ottaa huomioon lähimpien voimaloiden ja teiden sijoittelussa. Luoteisosan alueella on myös metsätien tuntumassa luo-1 -alue, jolle on merkitty lähteitä.

Lähdeselvityksen mukaan Palovaaran 13 lähteestä 12 on luonnontilaisia tai sen kaltaisia lähteitä. Edustavia lähteistä ovat mm. nro 2 a ja nro 12. Lähde nro 2 ympäristössä alueen luoteisosassa on lettoräme -luontotyyppiä, joka on vaarantunut luontotyyppi Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -selvityksen mukaan (Raunio, Anne ja kumppanit 2008). Lähteiden luonnontilan muuttaminen on vesilain 2 luvun 11 §:n mukaan kielletty. Selvityksen mukaan suunnitellut tuulivoimaloiden paikat ja tielinjaukset eivät vaaranna lähteitä. ELY-keskuksen näkemys on, että tuulipuistoalueen tien rakentamisen etäisyys tulee lähteeseen olla vähintään 20 metriä, jotta luonnontilan säilyminen voidaan turvata mm. tielinjoja koskevassa tarkemmassa suunnittelussa. Lähdealueita koskeva selvitys voidaan pitää

riittävänä ja lähteet on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet, luo-1 merkinnällä otettu riittävällä tavalla huomioon.

Pohjavesi

Kaavaselistuksen mukaan Palovaaran osayleiskaava-alue sijaitsee kahdella III-luokan pohjavesialueella, Palovaara (12854147) ja Peuravaara (12854148). Näille pohjavesialueille sijoittuu yhteensä viisi tuulivoimalaa, joista Peuravaaran alueelle kaksi voimalaa.

Osayleiskaavaselistuksen mukaan kaava-alueella ja sen läheisyydessä olevat pohjavesialueet tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa (tielinjaukset, voimalasijoittelu ja sähkölinjan rakenteet) siten, ettei pohjavesiin kohdistu pilaantumis- tai muuntumisriskejä. Voimaloita, teitä tai sähkölinjan rakenteita ei tule sijoittaa alueille, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä tai vedenhankintaan soveltuvia.

Hankkeen vaikutuksia pohjavesialueille on kuvattu seuraavasti. Tuulivoimapuistojen rakentamisesta ja käytöstä aiheutuvat vaikutukset alueen pohjavesivaroihin liittyvät mahdollisiin kuljetus- ja rakennuskaluston öljyvutovahinkoihin. Tämä riski liittyy kaikkeen ajoneuvojen liikkumiseen pohjavesialueilla, ja arvioidaan hankkeen osalta merkitykseltään vähäiseksi.

Maanrakennustöiden aiheuttamat muutokset pohjaveden virtauksissa ovat epätodennäköisiä. Pohjavesialueille ja niiden läheisyyteen sijoittuvat tuulivoimalat aiheuttavat teoreettisen riskin pohjavesialueiden vedenlaadulle. Alueen pohjaolosuhteet ovat voimaloiden ja tiestön rakennettavuuden kannalta hyvät, eikä syviä maankaivuja ole sen vuoksi todennäköisesti tarpeellista tehdä, mikä vähentää vaikutuksia alueen pohjavesille ja maaperälle.

Sähkönsiirtoreitti VEA sijoittuu yhdelle I-luokan ja yhdelle III-luokan pohjavesialueelle, mutta pohjavesialueella haittoja voidaan jossain määrin välttää voimajohtopylväiden tarkemmalla sijoittelulla. Asianmukaisella voimajohtopylväiden perustamisesta aiheutuvat vaikutukset jäävät vähäisiksi. Sähkönsiirron voimajohtopylväillä ei arvioida olevan vaikutuksia alueen pinta- tai pohjavesiin. Voimajohtopylväät eivät sisällä vesistöille haitallisia aineita, joten niillä ei ole vaikutusta vesistöjen tilaan. Voimajohtopylväiden sijoittelussa voidaan huomioida virtavesiuomat ja välttää rantapenkereen eroosiota ja kiintoaineksen päätymistä vesistöön.

Pohjavesialue

Yleiskaava-alueen pohjavesialueita on tarkasteltu POSKI-projektissa, joka on valmistunut toukokuussa 2015. Palovaaran III-luokan pohjavesialue on vaaran rinteelle kerrostunut rantamuodostuma. Pohjavesialueella on tehty kaksi maaperäkairausta ja luodattu kahdeksan maatutkalinjaa. Kairausten yhteydessä on asennettu molempiin kairauspisteisiin pohjavesiputket.

Pohjavesialueen eteläosan kairauspisteen (35-1) maaperän aines on soraa 2,5 metrin syvyydelle. Soran alapuolella on moreenia 5,0 metrin syvyydellä olevaan kalliopintaan asti. Pohjaveden pinnan taso oli havaintohetkellä +192,6 m mpy ja pohjaveden pinnan yläpuolisen aineksen kerrospaksuus oli 5,5 metriä. Pohjavesi-

alueen pohjoisosan kairauspisteen (35-2) maaperän aines on 2,0 metrin syvyydelle saakka soraa, jonka alapuolella on 3,5 metrin syvyydelle saakka hiekkaa. Hiekan alapuolella on moreenia 12,4 metrin syvyydellä olevaan kalliopintaan asti. Pohjaveden pinnan taso oli havaintohetkellä +192,4 metriä ja pohjaveden pinnan yläpuolisen aineksen kerrospaksuus oli 5,6 metriä.

Palovaaran pohjavesialueella ei todettu olevan maaperätietojen perusteella potentiaalia yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta eikä sitä tutkittu enempää.

Peuravaaran pohjavesialueen (III-luokka) rinteelle on muodostunut rantakerrostuma ja rinteiden alaosassa on mahdollisesti virtaavan veden kerrostamia aineksia. Alueen keskiosa on hiekkaista ja osin kivistäkin. Eteläosa on kuivaa mäntykangasta ja pienen montun perusteella aines on soraista hiekkaa. Alue arvioitiin maastokartoituksen perusteella merkityksettömäksi pohjaveden hankinnan kannalta eikä tarkempia tutkimuksia tehty.

Hankkeesta vastaava on tehnyt alueilla lähdekartoituksen. Osayleiskaava-alueella on useita luonnontilaisia lähteitä, jotka tulee huomioida suunnittelussa. Luonnontilaisen lähteen muuttaminen on vesilain mukaan kielletty. Lähteiden ympäristöön tulee jäädä riittävä suojaetäisyys kaikelta toiminnalta ja erityisesti kaivutoimenpiteitä, esimerkiksi tieojat, tulee välttää lähteen vaikutusalueella.

Lainsäädäntö

Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) kieltää pohjaveden pilaamisen ja laadun vaarantamisen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumista voidaan ehkäistä (YSL 11 §).

Ympäristönsuojelulain 16 §:n mukaan maahan ei saa jättää tai päästää jätettä eikä muutakaan ainetta siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaara tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Liikenne

Rakennettavien tuulivoimaloiden kuljetusmahdollisuudet hankealueelle tulisi selvittää mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Kuljetusreittien suunnittelussa on etukäteen varmistettava siltojen ja rumpujen kantokyky suunnitellulla reitillä. Kaavaehdotuksesta ei kuitenkaan käy ilmi miten tämä on otettu huomioon.

Tuulivoimalakuljetukset vaativat erikoiskuljetusluvan, jota haetaan Pirkanmaan ELY-keskuksesta. Pirkanmaan ELY-keskuksen kuljetuslupayksiköstä voi hakea ennakkopäätöstä raskaan liikenteen kuljetuksia varten.

Liittymälle, joka lähtee maantieltä 19639 (Juoksenki–Kantomäänpää), on haettava liittymälupa käyttötarkoituksen muuttuessa. Uusille voimajohdoille ja uusille maakaapeleille on haettava lupa maantiellä työskentelyyn.

Johtopäätökset

ELY-keskuksella ei ole edellytyksiä tässä vaiheessa esittää lopullista kantaansa kaavassa esitettyjen selvitysten ja vaikutusten arviointien riittävyyteen eikä siten

voi esittää kannanottoa siihen onko niiden tulokset huomioitu riittävällä tavalla kaavaluonnoksen ratkaisuihin. Kaavan laatijan on syytä tiedostaa, että kaavoituksen edetessä saattaa ilmetä lisäselvitystarpeita, joita ei tämän lausunnon yhteydessä ole vielä tunnistettu.

Yhteysviranomaisen tulee antamaan YVA-selostuksesta lausunnon, jonka jälkeen ELY-keskuksen on mahdollista ottaa kantaa yleiskaavan sisältövaatimusten täyttymiseen ja selvitysten sekä vaikutusten arvontien riittävytyteen ja siihen onko selvitykset huomioitu riittävästi kaavan laadinnassa.

ELY-keskus edellyttää, että yleiskaavaehdotusta laadittaessa otetaan huomioon edellä lausutun lisäksi YVA-selostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto.

ELY-keskus esittää, että osayleiskaavasta pidetään kaavaneuvottelu sen jälkeen, kun yhteysviranomaisen on antanut lausuntonsa YVA-selostuksesta ja ennen kuin kaavaehdotus asetetaan nähtäville.

Lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet insinööri Risto Uusipulkamo liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelta, ylitarkastaja Pekka Herva sekä hydrogeologi Anu Rautiala ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueelta.

Kaavoittajan vastine

YVA-selostus on otettu huomioon kaavaa laadittaessa. Yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antama lausunto otetaan huomioon yleiskaavaehdotusta laadittaessa.

Alueen käyttöä suunniteltaessa on otettu huomioon alueen poronhoidon edellytykset ja hankkeen vaikutukset porotaloudelle on arvioitu. Koko yleiskaava-alueetta koskeviin määräyksiin lisätään kohta: "Alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset" Paliskuntain yhdistyksen kaavaluonnoksesta antaman lausunnon esityksen mukaisesti.

Kaavan maa- ja metsätalousvaltaista aluetta koskevaa määräystä on täsmennetty seuraavalla tavalla: "Alue on varattu pääasiassa metsätaloutta varten. Alueelle saa sijoittaa tuulivoimaloita niille erikseen osoitetuille alueille sekä niitä varten huoltoteitä ja teknisiä verkkoja. Alueelle saa sijoittaa myös vähäisiä maa-, metsä- ja porotaloutta palvelevia rakennelmia. Rakentaminen tulee sijoittaa vähintään 230 metrin etäisyydelle tuulivoimaloista tai rakentamattomasta tuulivoimaloille osoitetusta alueesta."

Koko yleiskaava-alueetta koskeviin määräyksiin on lisäksi lisätty kohta: "Koko kaava-alueella on voimassa MRL 43 §:n 2 momentin mukainen rakentamisrajoitus." Rajoitus estää asuin- ja lomarakentamisen kaava-alueella. Kunnan rakennusvalvonnan tehtävä on huolehtia siitä, ettei keskenään ristiriitaisia toimintoja kaavoiteta tai sallita rakennettavan liian lähekkäin. Tämä pätee myös tuulikaavan ja asuinrakentamisen yhteensovittamiseen. Tuulipuiston melu alittaa melurajat ole-massa olevien ja kaavoitettujen asuinpaikkojen osalta. Mikäli kaavan hyväksyttyä tuulipuiston melualueelle kaavaillaan asuinrakentamista, tulee rakentajan ensin osoittaa, ettei ulko- ja sisämelun melurajat ylity rakennettavassa kiinteistössä.

Muussa tapauksessa uuden kiinteistön rakentaminen ei ole mahdollista. Laki ei edellytä tuulipuiston kaavarajan piirtämistä 40 dB-melurajan mukaan.

Moottorikelkkauran siirrosta voidaan keskustella kunnan kanssa, mikäli se nähdään tarpeelliseksi. Voimalat sijoittuvat lähimmillään (voimala 7) noin 300 metrin etäisyydelle urasta, mikä on sinänsä riittävä etäisyys minimietäisyysvaatimuksen ollessa 230 metriä.

Tuulivoimarakentamiseen osoitettujen rakennuspaikkojen juoksevasta numeroinnista on lisätty selite kaavakartan yleiskaavamerkinnet ja -määräykset kohtaan.

Voimalaa nro 11 on siirretty etäämmälle muinaisjäänöksestä Palovaara 2 Museo-viraston lausunnon toiveen mukaisesti.

Tuulipuiston rakentamisen yhteydessä hyödynnetään paikallisia toimijoita maa-ainestenoton osalta. Urakoitsijat kilpailutetaan kuitenkin vasta rakentamisvaiheessa, jolloin tässä vaiheessa ei voida tietää mistä maa-aines tullaan ottamaan. Kaavassa ei tule ottaa kantaa, mitä maa-ainestenottoaikoja tai toimijoita hyödynnetään. Maa-ainestenottoa harjoittavat tahot joutuvat hakemaan luvat toiminnalleen ja maanottoaikoilleen, jolloin kunkin maanottoaajan vaikutukset on tutkittu tai tutkitaan siinä yhteydessä. Tätä ei ole tarpeen arvioida tuulikaavan yhteydessä, eikä näin ollen kaava-alueella olevia maa-ainestenottoaikoja ole tarpeen osoittaa kaavakartalla.

Kaavassa ei esitetä rakentamista luonnontilaisten lähteiden välittömään läheisyyteen kaava-alueella. Myös pohjavesialueet on huomioitu suunnittelussa.

Peuravaaralle kaavaluonnosvaiheessa sijoittuneet tuulivoimalat nro. 1 ja nro. 2 on poistettu yleiskaavan ehdotusvaiheessa suuren petolinnun reviiriin kohdistuvana lieventävänä toimenpiteenä.

Käytettävien satamien ja kuljetusreitinvaihtoehtojen varmistuttua selvitetään reitien kuljetusmahdollisuudet. Hanketoimija huolehtii erikoiskuljetusluvista sekä muista tarvittavista luvista, kun se on ajankohtaista.

Kaavasta pidettiin kaavaneuvottelu 16.3.2016 ELY-keskuksen kanssa ennen kaavaehdotuksen nähtäville asettamista.

1.2 Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta (9.10.2015)

1. Puolustusvoimien lausunto

Kaava ottaa riittävästi huomioon Puolustusvoimien tarpeet. Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Kaavaehdotukseen on merkitty kaavamääräys, jonka mukaan ennen tuulivoimalan rakennusluvan myöntämistä pitää hankkeella olla Puolustusvoimien hyväksyntä.

Puolustusvoimat edellyttää, että määräystä ei kirjata pelkäksi lausunto-pyyntövelvoitteeksi, koska se ei pysty riittävästi turvaamaan puolustusvoimien etuja.

Pääesikunnan Operatiivinen osasto on todennut 2. viiteasiakirjan lausunnossaan, että Puolustusvoimat ei vastusta suunnitelman mukaisten (21+5 kpl, 230 m) tuulivoimaloiden rakentamista Pellon Palovaaran ja Ahkiovaaran alueille.

Jos toteutettavien tuulivoimaloiden koko (suurempi), määrä (enemmän) tai sijoittelu poikkeaa niistä tiedoista, joilla Puolustusvoimat (Pääesikunnan operatiivinen osasto) on antanut lausunnon hankkeen hyväksyttävyydestä, tulee hankkeelle saada Pääesikunnalta uusi lausunto hyväksyttävyydestä ja selvitystarpeista.

Tuulivoimaloista tulee aina pyytää Pääesikunnan lausunto hyvissä ajoin ennen rakennushankkeen toteuttamista. Pääesikunnan operatiivisen osaston yhteyshenkilöinä toimivat Kari Salin puh. 0299 800 ja Jussi Karhila puh. 0299 800 (puolustusvoimien vaihde).

Kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyen on 1.3.2015 alkaen pyydettävä lausunnot puolustusvoimien lisäksi myös Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä, osoitteesta asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi.

2. Jatkotyö

Rakennus- ym. töitä tehdessä tulee huomioida alueella ja läheisyydessä mahdollisesti kulkevat puolustusvoimien kaapelilinjat. Mahdollisten kaapelilinjojen sijainti tulee selvittää hyvissä ajoin, vähintään kymmenen (10) työpäivää ennen aiottua rakentamista.

Kaikki kaapelinäytöt tilataan Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä (STUVE); asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi. Erillisverkko- konsernin vaihde on 029 444 0500.

Kaavoituksesta mahdollisesti aiheutuvien olemassa olevien kaapelireittien siirtojen, kaapeleiden rakentamisaikaisen suojaamisen tai muiden muutosten osalta kustannukset on kohdennettava muutoksen aiheuttajalle.

Koska kuntakaavoilla ja rakennus-/ toimenpideluvilla voidaan joskus ratkaista yksittäisiä tuulivoimalakohteita, Puolustusvoimat esittää, että Pellon kunta lisäisi laadittavaan kunnalliseen rakennusjärjestykseen ja tarvittavilta osin muihin yleiskaavoihin seuraavat lauseet:

"Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista tulee aina pyytää erillinen lausunto Pääesikunnalta koko kunnan alueella.

Yksittäisiä alle 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeita pientuulivoimaloita saa rakentaa, mikäli ne eivät rajoitu puolustusvoimien vakituksessa käytössä oleviin alueisiin."

Lausuntopyyntö ja kutsut neuvotteluihin tulee lähettää sähköpostilla kirjaa-mo.3logr@mil.fi tai 3. Logistiikkarykmentin Esikunta (3LOGRE), käyntiosoite Elementtitie 18, Tikkakoski. Postiosoite on PL 14, 41161 TIKKAKOSKI.

Tutkavaikutuksien selvittämistarpeesta ja tuulivoimalahankkeiden hyväksyttävyydestä Puolustusvoimien kannalta vastaa Pääesikunta, joten niitä kos-

kevat lausuntopyynnöt tulee toimittaa osoitteella: kirjaa-mo.pe@mil.fi tai Pääesikunta, PL 919, 00131 Helsinki.

3. Yhteyshenkilöt

Yhteyshenkilöinä 1.1.2015 alkaen ovat 3.LOGR:n kiinteistöpäällikkö kari.ponkilainen@mil.fi, p. 0299 573 262 ja kiinteistöinsinööri ta-pio.seppa@mil.fi, p. 0299 573 263.

Tuulivoimahankkeisiin (kuten rakennusluvut) liittyvät lausuntopyynnöt pyydetään toimittamaan Pääesikunnalle osoitteella kirjaamo.pe@mil.fi tai Pääesikunta, PL 919, 00131 Helsinki. Pääesikunnassa tuulivoima-asiaa hoitaa tällä hetkellä Pääesikunnan operatiivinen osasto (komen-tajakapteeni Kari Salin, puh. 0299 800 ja insinööri Jussi Karhila, puh. 0299 800).

Lisätietoja tästä asiakirjasta PVLOGLE:ssa antaa DI Eero Ruotsila, p. 0299 570 644.

Kaavoittajan vastine

Kaavamääräys edellyttää, että ennen tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämistä tulee hankkeella olla Puolustusvoimien (Pääesikunnan) hyväksyntä, jolloin se ei ole pelkkä lausuntopyyntövelvoite.

Jos toteutettavien tuulivoimaloiden koko (suurempi), määrä (enemmän) tai sijoittelu poikkeaa niistä tiedoista, joilla Puolustusvoimat (Pääesikunnan operatiivinen osasto) on antanut lausunnon hankkeen hyväksyttävyydestä, pyytää hanketoimija Pääesikunnalta uuden lausunnon hankkeen hyväksyttävyydestä ja selvitystarpeista.

Hanketoimijaa tiedotetaan, että tuulivoimaloista tulee aina pyytää Pääesikunnan lausunto hyvissä ajoin ennen rakennushankkeen toteuttamista.

Kaavasta pyydetään jatkossa puolustusvoimien lisäksi lausunto myös Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä, osoitteesta asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi.

Hanketoimija selvittää hyvissä ajoin ennen aiottua rakentamista mahdolliset puolustusvoimien kaapelilinjat kaava-alueella.

1.3 Museovirasto (23.10.2015)

Pellon kunta on pyytänyt Museoviraston lausuntoa Palovaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavan luonnoksesta. Samanaikaisesti Museovirastossa on lausunnonlausuntoa myös tuulipuistohankkeen YVA-selostus (Palovaara–Ahkiovaara tuulivoimahanke).

Palovaaran tuulivoimapuiston osayleiskaava (12,4 km²) on Pellon kunnan alueella ensimmäinen kaava, jolla tuulivoimaloiden rakentaminen mahdollistuu. Hankkeen YVA-menettely käsittää myös Ahkiovaaran tuulivoimapuiston, joka ei sisälly Palovaaran kaavaan. Palovaaran kaavan mahdollistamaksi voimaloiden enimmäismääräksi kaavaillaan 19 voimalaa, joista osa sijoittuu vaarojen lakialueelle. Kun alu-

een lähiseudun maaston korkeus on alimmillaan vajaa 60 m merenpinnasta, vaarojen lakialueet 200–250 m mpy ja voimalat enimmäiskorkeudeltaan 230 m, ovat korkeuserot voimaloiden roottorien ja jokilaaksojen välillä jopa 400 metrin luokkaa. Voimalarakentamisen edellyttämien uusien tielinjojen rakentaminen sekä olemassa olevien teiden parantaminen ja leventäminen yhdessä korkeuserojen kanssa johtaa myös niiden erottumiseen selkeästi kauemmas maisemassa.

Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön

Palovaaran ja Ahkiovaaran tuulivoimapuistojen YVA-menettelyn selvityksenä hankealueella sekä niiden sähkönsiirtojen alueella on toteutettu arkeologiset inventoinnit vuonna 2014. Selvityksissä Palovaaran tuulivoimapuiston alueella paikannettiin kaksi ennestään tuntematonta kiinteää muinaisjäännöskohdetta, Palovaaran kivilatamus/merkkikivi (muinaisjäännösrekisterin id-tunnus 1000025863) sekä kuopparakenne (Palovaara 2, 1000025864). Palovaaran tuulivoimapuiston alueelta ei ole ollut ennestään tiedossa muinaisjäännöskohteita.

Inventointiraportin mukaan hankkeella ei olisi vaikutusta muinaisjäännökseen Palovaara 2 sitä lähimmän voimalapaikan ja tielinjauksen sijoittuessa kohteesta 140 m luoteeseen. Kaavaselostuksen perusteella suunnitelmia on muutettu, sillä sen mukaan arkeologinen kohde olisi noin 60 m voimalapaikasta, jossa sen säilyminen olisi varmistettava maastoon merkitsemällä. Kuitenkin jää muinaisjäännöskohteen säilyminen kaavakartan perusteella varsin epätodennäköiseksi, koska kohde sijoittuu tv-1-kaavamerkinnän ja voimalan 11 ohjeelliselle sijoituspaikalle, ja voimalarakenteiden koko ja rakentamisen määrä sekä toisaalta muinaisjäännöksen tarvitsema selkeä suoja-alue otetaan huomioon. Museoviraston näkemyksen mukaan voimalarakentaminen esitettyyn paikkaan ei ole mahdollista muinaisjäännöksen säilymistä vaarantamatta tai vaihtoehtoisesti ilman kohteen arkeologista tutkimista.

Muinaisjäännöskohde Palovaara (1000025863) sijoittuu inventointiraportin mukaan tielinjaukselle ja tuhoutuisi tien rakentamisen yhteydessä. Kaavaselostuksen mukaan rakentamisen etäisyyden kohteeseen ilmoitetaan kuitenkin olevan 140 m ja kaavakartan mukaan se sijoittuu tv-1 -kaavamerkinnän ja voimalan 13 koillispuolelle.

Suunnittelun aikana voimalapaikkoihin ja muuhun rakentamiseen tulleet muutokset voivat merkitä sitä, että tehty arkeologinen selvitys ei kaikilta osaltaan vastaa toteutusta, jolloin muutokset edellyttävät selvitysten täydennystä.

Myös tuulivoimapuistosta länteen suuntautuvan uuden 110 kV:n sähkönsiirtoreitiltä (vaihtoehto 3) paikannettiin 2014 inventoinnissa ennestään tuntematon muinaisjäännös, kivikautinen asuinpaikka (kohde Puujänkkä, tunnus 1000025848). Laajahko kohde sijaitsee linjauksen alla, Ison Petäjävaaran lounaisrinteen alaosassa, vaaralle johtavan metsätieuran kohdalla, varsinaisen kaava-alueen ulkopuolella. Kohteen sijainti on muinaisjäännöksen säilymisen kannalta hyvin uhanalainen. Kohteen ylitse tehtävän linjauksen rakentaminen tai huolto tuskin onnistuu kohteeseen kajoamatta. Tarve siirtää sähkölinja vaaran alarinteen suuntaan, selkeästi etäämmälle arkeologisesta kohteesta, on ilmeinen. Myös siirtolinjan korjattava uusi linjaus voi edellyttää arkeologista selvitystä.

Vaikutukset maisemaan

Ympäristövaikutusten arviointiselostusta varten laaditut näkemäanalyysit ovat asiantuntevia. Yksi merkittävimmistä näkymäsuunnista on Aavasaksan vaaralta kohti Palovaaraa. Osa voimalapaikoista on sijoitettu erityisen laajalti näkyville paikoille Palovaaran lakialueille. Topografian suuresta vaihtelusta johtuen esim. leveät tielinjat voimaloille erottuvat laajalti ja eikä niitä tule linjata erityisen herkille paikoille. Tielinjauksista ja niitä varten tarvittavasta pengertämisestä aiheutuvat haittavaikutukset tulee minimoida myös kaukomaisemassa.

Kaavoittajan vastine

Voimalaa nro 11 on siirretty etäämmälle muinaisjäänöksestä Palovaara 2 Museoviraston lausunnon toiveen mukaisesti. Muinaisjäänös ei sijoitu enää tv-alueelle. Etäisyyttä voimalaan 11 syntyy noin 130 metriä.

Voimalasijoittelu ja tielinjaukset ovat tarkentuneet inventointivaiheesta ja kaavaselostuksessa ilmoitetut etäisyydet ovat ajantasaiset. Kohteen Palovaara (1000025863) välittömään läheisyyteen ei sijoitu rakentamista eikä kohde vaarannu tuulivoimapuiston toteutuessa.

Arkeologisessa inventoinnissa on tutkittu maastossa kaikki hankkeen rakennuspaikat ja niiden ympäristö kattavasti. Maastossa on tutkittu lisäksi kaikki hankealueen muinaisjäänöksille potentiaaliset alueet. Tätä ennen on tehty kartta-, ilmakuva- ja laserkeilausaineistotarkastelua, jotta mahdollisimman kattavasti on saatu kartoitettua hankealueen muinaisjäänökset ja niille potentiaaliset alueet. Voimalapaikkojen siirrot hankealueen sisällä eivät täten edellytä uutta arkeologista inventointia.

Voimajohtolinjaus C on todennäköisin vaihtoehto Palovaaran sähkönsiirrolle. Voimalinjan reittiä on muutettu hiukan siten, että kivikautinen asuinpaikka (Puujänkä, 1000025848) jää yli 50 m etäisyydelle voimajohtoreitistä.

1.4 Fingrid Oyj (12.10.2015)

Kiitämme lausuntopyynnöstänne ja lausumme seuraavaa:

Fingridillä ei ole huomautettavaa kaavoituksen lähtökohdista. Hankevastaavan on neuvoteltava Tornionlaakson Sähkö Oy:n kanssa liityntäratkaisusta.

Fingrid Oyj:n voimajohtot ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 22 § tarkoittamia voimajohtoja. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajalta.

Pyydämme lähettämään meille tietoa kaavan etenemisestä. Tätä kaavoitusasiaa Fingrid Oyj:ssa hoitaa jatkossa Mika Penttilä puh. 030 395 5230.

Yleis- ja asemakaavat, joissa on Fingrid Oyj:n voimajohtoja tai muita toimintoja, pyydämme lähettämään lausunnonle mieluiten sähköisenä osoitteeseen [kirjaa-](#)

mo@fingrid.fi tai kirjallisena osoitteella Fingrid Oyj, Maankayttö ja ymparistö, PL 530, 00101 HELSINKI.

Kaavoittajan vastine

Fingrid Oyj:llä ei ole huomautettavaa lausuttavana olevaan Pellon Palovaaran tuulivoimapuiston yleiskaavaluonnokseen.

Fingrid Oyj:tä tiedotetaan myös jatkossa kaavan etenemisestä ja mahdollisista muutoksista. Kaavaluonnoksesta on pyydetty lausunto myös Tornionlaakson Sähkö Oy:ltä.

1.5 Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi (sähköposti 15.10.2015)

Trafi vastaanottaa tällä hetkellä huomattavan määriä lausuntopyyntöjä kaavoitukseen liittyen. Toimitan tästä syystä huomiomme sähköisesti prosessin nopeuttamiseksi. Trafilla on kaavaluonnokseen seuraavia huomioita:

Ilmailu:

Tuulivoimalat muodostavat lentoesteitä ja siten niiden vaikutus lentoliikenteeseen ja -turvallisuuteen tulee selvittää. Ilmailulain (864/2014) 158 § edellyttää lentoestelupaa tuulivoimaloiden, niiden rakentamiseen tarkoitettujen nostureiden sekä mahdollisten muiden hankkeen kannalta tarpeellisten korkeiden esteiden pysytykseen ennen esteiden asettamista.

Palovaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavan luonnoksessa on selvitetty riittävästi puiston vaikutuksia ilmaliikenteelle.

Lisäksi kaavaluonnoksen kohdassa 12.4.10 on viittaus vanhaan ilmailulakiin, voimassaoleva on 864/2014, 158 §.

Pahoittelut pienestä viiveestä vastauksessa.

Kaavoittajan vastine

Ilmailulakia koskeva kohta on päivitetty sisältämään viittaus uuteen lakiin (ilmailulaki 864/2014, 158 §). Trafilla ei ole muuta huomautettavaa lausuttavana olevaan Pellon Palovaaran tuulivoimapuiston.

1.6 Ylitornion kunta (21.9.2015)

Kunnanhallitus 21.9.2015 § 182

Pellon kunta pyytää lausuntoja 14.9.2015–13.10.2015 julkisesti nähtävillä olevasta Palovaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavaluonnoksesta.

Esityslistan liitteessä on Palovaaran tuulivoimapuiston osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja kaavaselostus.

Esitys

Kunnanhallitus ilmoittaa, ettei Ylitornion kunnalla ole huomautettavaa Pellon Palovaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan eikä kaavaselostusluonnokseen.

Päätös:

Päätösesitys hyväksyttiin.

Kaavoittajan vastine

Ylitornion kunnalla ei ole huomautettavaa lausuttavana olevaan Pellon Palovaaran tuulivoimapuiston yleiskaavaluonnokseen, joten lausunto ei edellytä kaavoittajan vastinetta.

1.7 Paliskuntain yhdistys (14.10.2015)

Pellon kunta kaavoittaa Palovaaraan tuulivoimama-alueetta, jolle rakennettaisiin enintään 19 voimalaa. Kaava sijoittuu Orajärven paliskunnan alueelle. Alue on osittain yhteistoiminta-alueetta Lohijärven paliskunnan kanssa, sillä paliskuntien välillä ei ole raja-aitaa ja paliskunnat ovat järjestäneet poronhoitonsa alueella tällä tavoin. Orajärven paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä oli 1 500, poron-omistajia oli 76, Lohijärven vastaavat luvut olivat 1 400 eloporoa ja 54 poron-omistajaa poronhoitovuonna 2013–2014.

Erikokoisia ja vaikutuksiltaan erilaisia tuulivoimahankkeita on poronhoitoalueella useita vireillä. Toiminnassa olevia tuulivoima-alueita sen sijaan ei vielä tällä hetkellä ole kovinkaan montaa, etenkin keskeisillä porolaidunalueilla, eikä niiden pitkäaikaisvaikutuksia poronhoidon kannalta tunneta vielä riittävän hyvin. Tuulivoiman vaikutukset poroihin on syytä arvioida aina paliskunta- ja hankekohtaisesti. Vaikutusten seurannan järjestäminen on todellisten vaikutusten ymmärtämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Poronhoidon huomioiminen kaavoituksessa ja maankäyttöhankkeissa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Erityisesti pienemmissä kylissä se on tärkeä työllistäjä ja kylien elinvoimaisuuden ylläpitäjä. Se on vanhin Pohjois-Suomessa edelleen harjoitettavista elinkeinoista. Eritoten muun maankäytön paineiden vuoksi poronhoidon on täytynyt sopeutua ja muuttaa toimintatapojaan vuosien saatossa. Poronhoito - sen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet - tukeutuu kuitenkin edelleen vahvasti luonnonlaitumiin ja vapaaseen laidunoikeuteen.

Poronhoitolaissa (PHL 848/1990, 3 §) säädetään poronhoidolle vapaa laidunnusoi-keus maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta. Tämä on poronhoidon

kannattavuuden perusedellytys. Vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset tähän on lueteltu laissa. Lain 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen.

Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää turvaavat poronhoidon alueidenkäyttöllisiä edellytyksiä. Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla varmistetaan valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen edistämisestä (MRL 24.2 §). Velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta.

Kaikessa kaavoituksessa on lähtökohtana erilaisten alueidenkäytön intressien ja tarpeiden yhteensovittaminen. Yhteensovittaminen edellyttää, että kaavan vaikutukset selvitetään riittävässä määrin. Kaavoitusprosessit toimivat alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuuden välineenä. Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Palovaaran kaava-alueella koskee myös Länsi-Lapin maakuntakaava. Siinä on pyritty toteuttamaan poronhoitolakia ja VAT:ta suunnittelumääräyksellä, joka edellyttää poronhoidon alueidenkäyttöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa.

Neuvottelut on poronhoitoalueella nähty hyvänä keinona jouhevan suunnittelun ja molemminpuolisen tiedonvälityksen kannalta. Neuvotteluissa myös kuullaan asianomaisen paliskunnan näkemys ja keskustellaan sellaisessa suunnittelun vaiheessa, että asioihin on vielä mahdollista vaikuttaa.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia poroelinkeinoon. Alueen nykyinen käyttö nousee keskeiseen osaan, kun vaikutuksia arvioidaan. Myös toiminnan jälkeistä aikaa, esimerkiksi laidunmenetyksen pysyvyyttä, tulee tarkastella poroelinkeinoon näkökulmasta. Lisäksi tulee etsiä konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskunnan kanssa. Nykytilaselvityksen, vaikutusten arvioinnin, sekä seurannan saa parhaiten järjestettyä porojen GPS-pantaseurantojen, sekä karttatarkastelujen ja paliskunnan edustajien kanssa käytyjen keskustelujen ja neuvottelujen avulla. Tässä tapauksessa porotalousvaikutukset on arvioitu YVA-menettelyn yhteydessä.

Tuulipuistoalue sijoittuu Orajärven paliskunnan toiminta-alueelle. Alue on Orajärven ja Lohijärven paliskunnille tärkeä vasoma- ja rykimäalue, sekä syysajan lai-

dun. Tuulipuistohankkeen vaikutukset paliskunnan poronhoidon kannalta eivät kuitenkaan koostu pelkästään suorasta laidunalan menetyksestä, vaan todennäköisesti vielä merkittävämpi vaikutus syntyy erilaisen häiriön myötä. Tiestö osaltaan pirstoo laidunalueita ja mahdollisesti lisää liikennöintiä alueella.

Hankkeesta aiheutuu suoraa ja epäsuoraa laidunten menetyksiä. Alue on tällä hetkellä rauhallinen, siellä ei ole asutusta, eikä juurikaan teitä. Porot ovat tutkitusti herkimmillään ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle juuri vasomisaikana, sitä ennen ja sen jälkeen. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Jos porot siirtyvät rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä epätasaista laidunten kulumista muissa osissa paliskuntaa. Porot voivat myös hajaantua häiriön vuoksi ei-toivotuille alueille ja aiheuttaa tarpeettomia ristiriitoja poronhoitajien ja muiden alueiden käyttäjien kesken. Tästä voi aiheutua lisätöitä ja muita kustannuksia paliskunnalle.

Tuulipuiston läheisyydessä on Lempaisen vasanmerkintäpaikka, mikä kertoo alueen tärkeydestä erityisesti vasonta- ja kesäalueena. Vaikutuksia vasontaan ja poronhoitotöihin tuolla alueella olisi arvioitava yhteistyössä paliskunnan kanssa. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu sekä mahdollisesti poronhoidon rakenteiden siirtäminen aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle.

Palovaaran tuulipuistohankkeen YVA-selostuksessa on yksityiskohtaisemmin selvitetty vaikutuksia poronhoidon kannalta. GPS-seurannasta on keskusteltu, mutta toistaiseksi sitä ei ole aloitettu. Mikäli tuulipuisto rakennetaan, tulisi sen vaikutuksia seurata ympäristöön kohdistuvien vaikutusten lisäksi myös porotalouden osalta. Tuulipuistojen vaikutuksista poroihin ja poronhoitoon ei ole kattavaa tietoa olemassa ja toiminta voi aiheuttaa vaikutuksia, joita ei vielä osata ennakoida. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja tarvittaessa korvata. Näitä varten olisi hyvä perustaa esimerkiksi vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä.

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Kaavaselostuksessa ei kerrota miten poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset on arvioitu tai tullaan arvioimaan. Hankkeen yhteydessä on tehty YVA-selvitys, mutta tätä ei kaavaluonnoksessa poronhoidon osalta ole hyödynnetty. Kaavaselostuksessa ei huomioida poronhoitoon kohdistuvia rakentamisaikaisia vaikutuksia, vaikka juuri häiriön kautta tulevat vaikutukset ovat rakentamisen aikana suurimmillaan. Kaavasta tulisi saada hyvä käsitys siitä, miten kaava sijoittuu ja mitä vaikutuksia sillä porotalouden kannalta on. Kaavassa voisi erillisellä karttaliitteellä selkeästi esittää hankkeen sijoittumista suhteessa poronhoidon keskeisiin alueisiin, rakenteisiin ja kuljetusreitteihin. Tällä tavoin hankkeen vaikutuksista voi helpommin muodostaa käsityksen. Poronhoitoa käsittelevään kohtaan voisi lisätä selkeyden vuoksi poronhoitolakiin perustuvat asiat (PHL 3§ ja 53§). Vapaan laidunnusoikeuden merkitystä voisi kaavaselostuksessa myös avata.

Tuulivoimapuiston käytönaikaiset vaikutukset kuitataan poronhoidon osalta lyhyesti (s.75): "*Palovaaran kaava-alue sijoittuu poronhoitoalueelle. Tuulivoimaloilla ei*

ole mainittavia vaikutuksia poronhoidon alueidenkäyttöön edellytyksiin, sillä voimat eivät rajoita porotoimintaa alueella muutoin kuin rakennuspaikkojen ja sähköaseman alueella."

Tällainen väite vaatisi perusteluja. Kokonaisuutena poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia kaavaselostuksessa arvioidaan vähäisiksi tai niitä ei käsitellä lainkaan. Tutkimukset eivät tue näitä oletuksia. Ruotsalaistutkimusten mukaan tuulivoimat ja niihin liittyvä infra aiheuttavat häiriötä, jota erityisesti vaatimet vasonta-aikana ja vasonta-alueilla välttävät. Kaiken kaikkiaan tiedämme tällä hetkellä vielä liian vähän tuulivoiman pitkäaikaisista vaikutuksista poroihin ja poronhoitoon.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon tulisi arvioida. Hanksuunnittelussa laadittua YVA-selostusta on hyvä käyttää tässä apuna. Paliskuntaa olisi syytä kaavan vaikutuksia arvioitaessa ja lieventämiskeinoja miettiessä kuulla. Tuulivoimala-alueen mahdollisesti aiheuttamien haittojen tunnistamisesta tulee huolehtia seurantaohjelman avulla, jossa säännöllisten neuvottelujen avulla tarkistetaan yhteisesti havaitut mahdolliset haitat ja niiden aiheuttamat toimenpiteet.

Paliskunnan ja tuulivoimayhtiön välillä ei ole laadittu kirjallista sopimusta seurannasta eikä haittojen korvaamisesta. Seuranta ei ole aloitettu.

Muissa poronhoitoalueen tuulivoimakaavoissa porotalouden toimintaedellytyksiä pyritään turvaamaan esimerkiksi suunnittelumääräyksellä: "*Alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset*". Kaavamääräystä on syytä avata kaavaselostuksessa, jotta ymmärretään mitä toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaaminen tässä tapauksessa tuulivoimayhtiöltä edellyttää. Toimintaedellytysten turvaaminen tarkoittaa käytännössä yhtiön ja paliskunnan välisen yhteistyön jatkamista, vaikutusten seuranta ja laidunalan menetyksen sekä muiden haittojen korvaamista paliskunnalle täysimääräisesti.

Lisää tietoa poronhoidon huomioimiseksi kaavoituksessa ja maankäyttöhankkeissa löytyy myös Paliskuntain yhdistyksen oppaasta "*Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa 2013*":

http://www.paliskunnat.fi/poroyva/PoroYVA_web.pdf),

sekä Paliskuntain yhdistykseltä (www.paliskunnat.fi).

Kaavan vaikutukset poronhoidon kannalta tulee selvittää. Keinoja poronhoidolle todennäköisesti koituvien haitallisten vaikutusten lieventämiseen on etsittävä yhteistyössä paliskunnan kanssa.

Kaavaan on syytä lisätä poronhoidon toimintaedellytyksiä turvaava kaavamääräys.

Tuulivoimayhtiö on veloitettava sopimaan seurannasta ja haittojen korvaamisesta paliskunnan kanssa.

Kaavoittajan vastine

Palovaaran suunnitellut voimalat ja tiestö eivät sijoitu valtion maille, ainoastaan sähkönsiirtolinja saattaa joiltain osin sijoittua valtion maalle, joten Poronhoitolain 53 § ei siten velvoita viranomaista neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa Palovaaran kaavahankkeen yhteydessä. Poronhoidon alueidenkäyttöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseksi on hankkeesta järjestetty YVA-menettelyn yhteydessä 24.4.2014 Poronhoitolain 53 §:n kaltainen neuvottelu, johon osallistuivat paliskunnan edustajien ohella Wpd Finland Oy:n, Pellon kunnan, Lapin ELY-keskuksen sekä Lapin Liiton edustajat. Lisäksi paliskuntien edustajia on erikseen haastateltu kesäkuussa 2014.

Hankkeen porotalousvaikutukset on arvioitu YVA-menettelyn yhteydessä. Kaavan vaikutukset poronhoitoon arvioidaan kaavaselostuksessa laadittua YVA-selostusta hyväksi käyttäen. Porotalousvaikutusten arvioinnissa käsitellään niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisia vaikutuksia poroelinkeinoon. Paliskuntia on kuultu YVA-menettelyn yhteydessä eikä suunnitelmissa ole tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat porotaloudelle aiheutuvia haittoja lisäävästi.

Tuulivoimapuiston rakentamisen ja toiminnan aikaisia vaikutuksia porojen käyttäytymiseen ja liikkumiseen on tarkoitus seurata porojen GPS-pannoituksen avulla. Paliskunnat ja hankkeesta vastaava tekevät sopimuksen pantojen hankinnasta ja käytöstä, kun hankkeen toteuttamisedellytykset ovat selvillä. Porojen liikkumisesta saatavien tietojen avulla voidaan arvioida vaikutuksia poronhoidolle hankealueiden ympäristössä sekä arvioida mahdollisia korvattavia vahinkoja. Pannointu suoritetaan hyvissä ajoin ennen hankkeen toteutumista, jotta saatavaa tietoa kertyy myös tuulivoimapuiston rakentamista edeltävältä ajalta.

Koko yleiskaava-alueetta koskeviin määräyksiin on lisätty kohta: "Alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset".

Yleiskaavassa ei kuitenkaan voida määrätä tai ottaa kantaa hanketoimijan ja muiden osapuolien välisiin korvauskysymyksiin. Korvauskysymyksistä neuvotellaan jatkosuunnittelussa paliskunnan ja hanketoimijan välillä.

1.8 Lapin liitto (9.10.2015)

Wpd Finland suunnittelee Pellon kunnan alueelle Palovaaran tuulivoimapuistoa. Tuulivoimapuiston osayleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa yhteensä enintään 19 tuulivoimalan rakentaminen. Osayleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n tarkoittamana oikeusvaikutteisena yleiskaavana, jota voidaan käyttää yleiskaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena tuulivoimaloiden alueilla (tv-alueilla).

Palovaaran osayleiskaava-alue sijoittuu 19.2.2014 vahvistetun Länsi-Lapin maakuntakaavan maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4509). Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Osayleiskaava-alue sijoittuu maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle Palovaara (tv 2392). Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvia alueita. Kaavamääräyksen mukaan tuuli-

voimalat tulee sijoittaa keskitetysti usean tuulivoimalan muodostamiin ryhmiin ja niin lähelle toisiaan kuin se energiatuotannon taloudellisuus huomioiden on mahdollista. Poronhoitoalueella alueen käyttöä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon alueen poronhoidon edellytykset. Osayleiskaava-alueen läpi kulkee maakuntakaavassa osoitettu moottorikelkkailureitti. Kaava-alueen läheisyyteen sijoittuva Ratasjärven kylä on maakuntakaavassa osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi Ratasjärven kulttuurimaisema ja Ratasjärven kylä (ma 8147). Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.

Maakuntakaavassa on lisäksi koko suunnittelualuetta koskevia määräyksiä mm. tuulivoimaloiden sijoittamiseen liittyen. Kunnan kaavoituksessa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon tuulivoiman rakentamisen vaikutukset maisemaan, asutukseen, loma-asutukseen, linnustoon ja muuhun elämistöön, luontoon ja kulttuuriperintöön sekä lievennettävä haitallisia vaikutuksia.

Maakuntakaavatausta on tuotu riittävällä tasolla kaavaselostuksessa esille.

Pellon Palovaaran tuulivoimapuistohanke sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavan mukaiselle tuulivoimaloiden alueelle. Palovaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavaluonnos toteuttaa siten Länsi-Lapin maakuntakaavan tavoitteita ja muodostaa hyvän pohjan kaavaehdotuksen laatimiselle.

Kaavoittajan vastine

Maakuntakaava ja siinä annetut Palovaaran aluetta koskevat määräykset on huomioitu kaavan laadinnassa.

2 KANSAINVÄLISEN KUULEMISEN TULOKSENA RUOTSIN PUOLELTA SAADUT LAUSUNNOT

2.1 Ruotsin valtion lausunto, Naturvårdsverket

Lausunto 15.12.2015, viite NV-04546-14.

Svar på begäran om utlatande om beredningsmaterialet gällande delgeneralplan för vindkraftsprojektet i Palovaara

Naturvårdsverket har den 19 oktober mottagit begäran om utlatande om beredningsmaterialet gällande delgeneralplan för vindkraftprojektet i Palovaara i Pello kommun.

Samrådsförfarandet i Sverige

Naturvårdsverket har sänt underlaget på remiss till svenska myndigheter. Remissunderlaget har även funnits tillgängligt på Naturvårdsverkets webbplats.

Remisstid i Sverige har varit från den 5 november till den 4 december 2015.

Inkomna yttranden

Svar har inkommit från sex myndigheter. Länsstyrelsens yttrande sammanfattas nedan liksom inspel från Energimyndigheten och Riksantikvarieämbetet. Försvarsmakten och Sametinget har meddelat att de inte har några synpunkter i ärendet. Havs- och vattenmyndigheten har meddelat att de avstår från att yttra sig.

Länsstyrelsen i Norrbottens län menar att det inte kan uteslutas att vindkraft-etableringen kan komma att innebära påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövård Tornedalen, något som inte får ske enligt miljöbalken 3 kap 6 §. Länsstyrelsen anser därför att planansvariga bör se över vilka åtgärder som kan vidtas för att minska den negativa påverkan kulturmiljön.

Vidare lämnar länsstyrelsen synpunkter rörande kompletteringskrav på MKB:ns redovisning gällande kulturmiljö (se bifogat yttrande).

När det gäller Natura 2000-ornradet Torne och Kalix alvsystem bedömer länsstyrelsen utifrån redovisningen i planen att det inte kommer att uppstå någon risk för betydande påverkan på vattenkvaliteten i Natura 2000-området.

Energimyndigheten har inga specifika synpunkter på delgeneralplanen, men vill lyfta fram miljöforskningsprogrammet Vindval som en relevant kunskapskälla för myndigheter i Finland i samband med planering och miljöbedömning av vindkraftprojekt. Vindval är ett brett kunskapsprogram med forskning om vindkraftens påverkan på människor, natur och miljö och har pågått sedan år 2003 genom ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket.

Riksantikvarieämbetet anser att det är viktigt att Länsstyrelsen i Norrbottens län deltar i den fortsatta beredningen som företrädare för de svenska statliga kulturmiljöintressena.

Lausunnon pääkohdat suomeksi

Lausuntopyyntö Palovaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavan valmisteluaineistosta on saapunut 19.10.2015 Naturvårdsverketille. Lausuntopyyntö on lähetetty kuudelle Ruotsin viranomaisille. Lausuntoaika on ollut 5.11 – 4.12.2015. Valmisteluaineisto on myös ollut nähtävillä Naturvårdsverketin [www-siviulla](http://www.siviulla.fi).

Puolustusvoimat (Försvarsmakten) ja Saamelaiskäräjät (Sametinget) ovat ilmoittaneet, etteivät lausu.

Lausuntoja on saapunut Norrbottenin läänihallitukselta (Länsstyrelsen i Norrbottens län), Energiaviranomaiselta (Energimyndigheten) ja Ruotsin museoviranomaiselta (Riksantikvarieämbetet). Lausunnot ovat Naturvårdsverketin lausunnon liitteenä. Alla on yhteenveto lausunnoista ja palautteesta.

Norrbottenin Läänihallitus (Länsstyrelsen i Norrbottens län) on sitä mieltä, ettei voi sulkea pois, että tuulivoiman rakentaminen aiheuttaisi merkittävää haittaa valtion intressiin koskien Tornionlaakson kulttuuriympäristöä (Riksintresset för kulturmiljövård Tornedalen), mitä ei ole sallittua ympäristölain mukaan (Miljöbalken 3 kap

6§). Tästä johtuen, Lääninhallitus on sitä mieltä, että kaavoittajan tulee tarkistaa, millaisilla toimenpiteillä voitaisiin vähentää kulttuuriympäristöön kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.

Lisäksi Lääninhallitus lausuu vaikutusten arvioinnin täydennystarpeista koskien kulttuuriympäristöjä.

Koskien Torniojoki ja Kalixjoki Natura 2000-alueita, Lääninhallitus arvioi kaava-aineistoon perusteella, ettei hanke vaikuta merkittävästi vedenlaatuun Natura 2000-alueella.

Energiaviranomaisella (Energimyndigheten) ei ole erityisiä näkemyksiä osayleiskaavaan, mutta haluaa mainita ympäristötutkimusohjelma Vindvallen relevanttina tietolähteenä Suomen viranomaisille tuulivoimaprojektien suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Vindval on laaja tieto-ohjelma sisältäen tutkimusta koskien tuulivoiman vaikutuksista ihmisiin, luontoon ja ympäristöön.

Ruotsin museoviranomainen (Riksantikvarieämbetet) on sitä mieltä, että Lääninhallituksen on tärkeää osallistua jatkossakin kaavan valmistelutyöhön ja edustaa Ruotsin valtion intressejä koskien kulttuuriympäristöä.

Kaavoittajan vastine

Kaavaselostukseen on lisätty arviointia tuulivoimapuiston vaikutuksista Torniojokilaakson maisemaan sekä maisemaan Ruotsin puolella yleensä.

Norrbotnenin lääninhallitus pidetään ajan tasalla Palovaaran tuulivoimapuiston suunnittelun etenemisestä myös jatkossa. Myös kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot Ruotsin puolelta kansainvälisen kuulemisen mukaisesti.

2.2 Länstyrelsen i Norrbottens län

Lausunto 9.12.2015, viite 401-13325-15.

Samråd gällande förslag till delgeneralplan för vindkraftsprojekt i Palovaara, Pello kommun, Finland

Ert ärendenummer: NV-04546-14

Bakgrund

Länstyrelsen har tidigare yttrat sig över projekt-MKB:n för vindkraftsetableringar på två berg i Tomedalen, Pello kommun, Finland.

Ett av dessa berg, Palovaara, är nu aktuellt får planläggning med delgeneralplan, vilken är juridiskt bindande. Detta medger att bygglov för verken och dessa kringanläggningar kan lämnas direkt enligt delgeneralplanens planbestämmelser.

Länsstyrelsens synpunkter

Kulturmiljö

Generellt sett är det bra att man i delgeneralplanen inte gått vidare Ahkiovaara-området (det andra berget som projekt-MKB:n berörde) eftersom den ligger så nära Riksintresset får kulturmiljövärden enligt MB 3:6 och skulle troligen innebära ett stort intrång på kulturmiljöns värden.

Av de angivna alternativen är alternativ 3 det som påverkar kulturmiljöns värden mindre än de övriga. Det kan dock inte uteslutas att etableringen kan komma att innebära påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljö. Planansvariga bör därför se över vilka åtgärder som kan vidtas för att minska den negativa påverkan på kulturmiljön som alternativa placeringar av verken, färre eller lägre verk etc.

Ur kulturmiljösynpunkt har vi följande att anföra avseende MKB:n till planen:

Det saknas en vybild från UNESCOs världsarv Struves meridianbåge och ett resonemang kring hur världsarvets värden påverkas av planerad vinkraftspark. Här måste resonemang kring siktlinjer mellan de olika punkterna i Finland och Sverige föras.

Bedömningen av påverkan på kulturmiljön måste utgå från den historia som kulturmiljöerna berättar, riksintressets och världsarvets kärnvärden och hur dessa påverkas av etableringen. Riksintresset består till stora delar av ett äldre, delvis ålderdomligt jordbrukslandskap som är känsligt för moderna, storskaliga industrimiljöer. Det saknas en kulturhistorisk motivering till bedömningarna av påverkans omfattning. Här krävs en komplettering.

I MKB:n anges att man inte behöver ta den ackumulerade effekten av andra vindparker i beaktande om vindparkerna ligger på ett avstånd av 10 km eller mer mellan varandra. Eftersom riksintresset Tornedalen går längs hela älven innebär etableringar längs älven en ackumulerande effekt på riksintresset ju fler delar av riksintressets värdekärnor som påverkas av vindkraft. Länsstyrelsen menar därför att en bedömning av påverkan på riksintresset måste göras, utgående ifrån befintliga och planerade vinkraftsparker längs Tornedalen.

Utifrån den redovisning som är gjord i MKB:n delar inte Länsstyrelsen bedömningarna av påverkan på kulturmiljön. Vi menar att påverkan kommer att innebära måttlig till stor negativ påverkan på riksintresset för kulturmiljövärden. Det kan därför inte uteslutas att etableringen kan komma att innebära påtaglig skada på riksintresse för kulturmiljö. Påtaglig skada får inte uppstå enligt Miljöbalken 3:6.

I MKB:n bör man bedöma påverkan utifrån ett max-scenario för flyghinderbelysningen. I ett landskap med långa, öppna vyer bedöms verken bli påtagliga när de är så höga att både rött och vitt belysning krävs.

Natura 2000, Torne- och Kalixälvsystem

I planen oppges att det inte finns några större vattendrag i projektområdet men däremot små våtmarkssänkor, backar och källor. Vidare framgår att eventuella konsekvenser för ytvatten endast uppstår under projektets byggtid, då avlägsnandet av ytjorden kan öka avrinningen och sedimentbelastningen i vattendragen något.

Planen anger också att bolaget vid vindkraftsetableringen kommer att sträva efter att minimera konsekvenserna för vattendrag och att bolaget därför bedömer att det inte kommer att uppstå några konsekvenser som försämrar vattenkvaliteten i Torneälvs huvudfåra eller dess biflöden till följd av projektet. Med anledning av detta bedömer Länsstyrelsen att det inte kommer att uppstå någon risk för betydande påverkan på vattenkvaliteten i Natura 2000- området Torne- och Kalixälvs-system.

Samråd

Samråd har hållit med Länsstyrelsen enheter för naturvård social hållbarhet och miljöskydd.

Lausunnon pääkohdat suomeksi

On kuultu luonnonhoidon, sosiaalisen kestävyuden ja ympäristösuojelun osastot (Länsstyrelsens enheter för naturvård, social hållbarhet och miljöskydd).

Tausta: Norrbottenin Lääninhallitus on aikaisemmin lausunut YVA-selvityksestä koskien tuulivoimarakentamista kahdella vaaralla Tornionjokilaaksossa. Yksi niistä, Palovaara on oikeusvaikutteisen osayleiskaavan kohteena. Osayleiskaavan pohjalta voi hakea rakennuslupaa suoraan. Vaihtoehtoista VE 3 vaikuttaa vähiten kulttuuriympäristöarvoihin.

Yleisesti katsoen on hyvää, ettei osayleiskaavoitus ole jatkettu Ahkiovaaran - alueella, koska on niin lähellä ruotsin valtion intressiä MB 3:6 koskien kulttuuriympäristöä ja vaarantaisi kulttuuriympäristöarvoja.

Lääninhallitus ei yhdy YVA:ssa tehtyyn kulttuuriympäristövaikutusten arviointiin. Kielteinen vaikutus kulttuuriympäristöarvoihin on kohtuullinen tai suuri. Ei voi sulkea pois, että tuulivoiman rakentaminen aiheuttaisi merkittävää haittaa valtion intressiin koskien Tornionlaakson kulttuuriympäristöä (Riksintresset för kulturmiljövärd Tornedalen), mikä ei ole sallittua ympäristölain mukaan (Miljöbalken 3 kap 6§). Tästä johtuen, Lääninhallitus on sitä mieltä, että kaavoittajan tulee tarkistaa, millaisilla toimenpiteillä voitaisiin vähentää kulttuuriympäristöön kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.

Kuvasovitus puuttuu UNESCO:n maailmanperintökohteesta (Struves meridianbåge) ja selvitys miten tuulivoimahankkeen toteuttaminen vaikuttaisi siihen. On huomioitava näkölinjat Suomen ja Ruotsin pisteistä. Vaikutustenarviointi tulee suhteuttaa maailmanperintökohteen ydinarvoihin ja sen kertomaan historiaan.

Valtion intressi koskee Torniolaakson vanhaa viljelymaisemaa, joka on herkkää modernille teollisuusympäristölle. Tulee täydentää vaikutusten arviointi kulttuuriympäristöllisellä motivoinnilla koskien vaikutusten laajuuteen.

YVA:ssa lukee, ettei tarvitse huomioida tuulipuistojen yhteisvaikutuksia, jos ne sijaitsevat yli 10 km etäisyydellä toisistaan. Valtion intressi on kuitenkin koko Torniolaaksoa pitkin. Lääninhallitus on sitä mieltä, että kaikkien alueella olemassa olevien ja suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arviointi on tehtävä valtion intressien keskeisillä alueilla.

YVA:ssa tulee arvioida lentoestovalojen maksimivaihtoehdon vaikutuksia. Maisemassa, jossa on pitkiä avoimia näkymiä, tuulivoimalat, joiden korkeus edellyttää sekä punaisia että valkoisia valoja, näkyvät huomattavasti.

Kaava-asiakirjojen mukaan suunnittelualueella ei ole isoja vesistöjä, vain pieniä kosteikkoja, puroja ja lähteitä. Vaikutuksia pintaveteen syntyy vain rakennusvaiheessa. Vaikutukset pyritään minimoimaan. Näin ollen Lääninhallitus arvioi, ettei hanke vaikuta merkittävästi vedenlaatuun Tornion- ja Kalixjoen Natura 2000-alueella.

Kaavoittajan vastine

Kaavaselostukseen on lisätty arviointia tuulivoimapuiston vaikutuksista Torniojoki-laakson maisemaan sekä maisemaan Ruotsin puolella yleensä.

Tuulivoimapuiston vaikutuksia Struven ketjun arvokohteille on lisätty kaavaselostukseen.

Palovaaran tuulivoimapuistoa lähin toinen tuulivoimahanke, Reväsvaara sijoittuu noin 25 kilometrin etäisyydelle. Sitä seuraava hanke, Kitkiäisvaara sijoittuu noin 38 kilometrin etäisyydelle. Ruotsin puolella lähin hanke sijoittuu yli 50 kilometrin päähän. Etäisyydet ovat niin suuria, ettei hankkeilla ole mainittavia yhteisvaikutuksia. Reväsvaara sijoittuu vielä sellaiselle etäisyydelle, että puistot saattavat näkyä yhtä aikaa joltain korkealta vaaralta puistojen välistä, mutta tällöinkin eri ilmansuunnissa ja hyvin pieninä. Yhteisvaikutus jää hyvin pieneksi tai olemattomaksi. Muiden hankkeiden osalta maisemallisia yhteisvaikutuksia ei ole.

Lentoestevalojen osalta käytetään kirkkaita vilkkuvia valoja päiväaikaan ja kiinteitä punaisia valoja yöaikaan. Lentoestevalojen vaikutusalue on suunnilleen sama kuin voimaloiden muukin maisemavaikutusalue.

2.3 Energimyndigheten

Päätös 3.12.2015, viite 2015-8613.

Yttrande angående förslag till delgeneralplan för vindkraftpark i Palovaara i Pello kommun, Finland

Naturvårdsverket har från finska Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland tagit emot en begäran om utlåtande över beredningsmaterialet gällande delgeneralplanen för vindkraftsområdet i Palovaara i Pello kommun. Delgeneralplan är en finsk benämning på markanvändningsplan som närmast motsvaras av fördjupning av översiktsplan (FÖP) i det svenska plansystemet. Naturvårdsverket har i detta sammanhang erbjudit Energimyndigheten att lämna synpunkter på den framtagna delgeneralplanen.

Wpd Finland Oy planerar en vindkraftpark i området Palovaara i norra Finland, cirka 7 kilometer från den svenska gränsen. Förslaget till delgeneralplan möjliggör byggandet av sammanlagt 19 vindkraftverk med en effekt på 3-5 MW per verk. Vindkraftverken kommer att få en totalhöjd på maximalt 230 meter. Området Ahkiovaara (cirka 4,5 kilometer från svenska gränsen), vars miljökonsekvenser tidigare utretts tillsammans med projekt Palovaara, är inte aktuellt för planläggning i detta skede.

Energimyndigheten har tagit del av tillsänt material men har inga specifika synpunkter på delgeneralplanen. Energimyndigheten vill däremot lyfta fram miljöforskningsprogrammet Vindval som en relevant kunskapskälla för myndigheter i Finland i samband med planering och miljöbedömning av vindkraftprojekt. Vindval är ett brett kunskapsprogram med forskning om vindkraftens påverkan på människor, natur och miljö och har pågått sedan år 2003 genom ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket.

Lausunnon pääkohdat suomeksi

Energiaviranomaisella (Energimyndigheten) ei ole erityisiä näkemyksiä osayleiskaavaan, mutta haluaa mainita ympäristötutkimusohjelma Vindvallin relevanttina tietolähteenä Suomen viranomaisille tuulivoimaprojektien suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Vindval on laaja tieto-ohjelma sisältäen tutkimusta koskien tuulivoiman vaikutusta ihmisiin, luontoon ja ympäristöön.

Kaavoittajan vastine

Ruotsin energiaviranomaisella (Energimyndigheten) ei ole huomautettavaa lausuttavana olevaan Pellon Palovaaran tuulivoimapuiston yleiskaavaluonnokseen, joten lausunto ei edellytä kaavoittajan vastinetta.

2.4 Riksantikvarieämbetet

Lausunto 10.12.2015, viite 1.1.4-3502-2015.

Samråd gällande förslag till delgeneralplan för vindkraftsprojektet i Palovaara i Pello kommun, Finland

Ärendet

Riksantikvarieämbetet har mottagit rubricerad remiss för eventuella synpunkter.

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet har tidigare lämnat yttranden över vindkraftprojektet och delgeneralplaner. I yttrandena har Riksantikvarieämbetet lyft fram vikten av att beskriva och bedöma konsekvenserna av projektet för området av riksintresse för kulturmiljövården, Tornedalen (BO 15), samt vikten av att länsstyrelsen ges möjlighet att delta i den fortsatta processen.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet anser i likhet med i tidigare yttranden att det är viktigt att Länsstyrelsen i Norrbottens län deltar i den fortsatta beredningen som företrädare för de svenska statliga kulturmiljöintressena.

Detta beslut har fattats av enhetschef Ylva Blank efter föredragning av antikvarien Lena Odeberg.

Lausunnon pääkohdat suomeksi

Riksantikvarieämbetet on aikaisemmin lausunut tuulivoimahankkeista ja osayleiskaavoista. Lausunnoissa on nostettu esiin hankkeen vaikutusten arvioinnin tärkeys koskien valtion intressiä Tornionlaaksossa (Tornedalen BD 15).

Ruotsin museoviranomainen (Riksantikvarieämbetet) on sitä mieltä, että Länsihallituksen on tärkeää osallistua jatkossakin kaavan valmistelutyöhön ja edustaa Ruotsin valtion intressejä koskien kulttuuriympäristöä.

Kaavoittajan vastine

Norrbottenin lääninhallitus pidetään ajan tasalla Palovaaran tuulivoimapuiston suunnittelun etenemisestä myös jatkossa. Myös kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot Ruotsin puolelta kansainvälisen kuulemisen mukaisesti.

3 JATKOTOIMET

Luonnosvaiheen palaute ja sen vaikutukset laadittavaan yleiskaavaehdotukseen on käsitelty kaavaneuvottelussa 16.3.2016 Lapin ELY-keskuksessa.

Kaavan laatija on tehnyt kaava-asiakirjoihin vastineiden mukaiset korjaukset ja esittää Pellon kunnanhallitukselle yleiskaavaehdotuksen asettamista MRL 65 § mukaisesti julkisesti nähtäville.